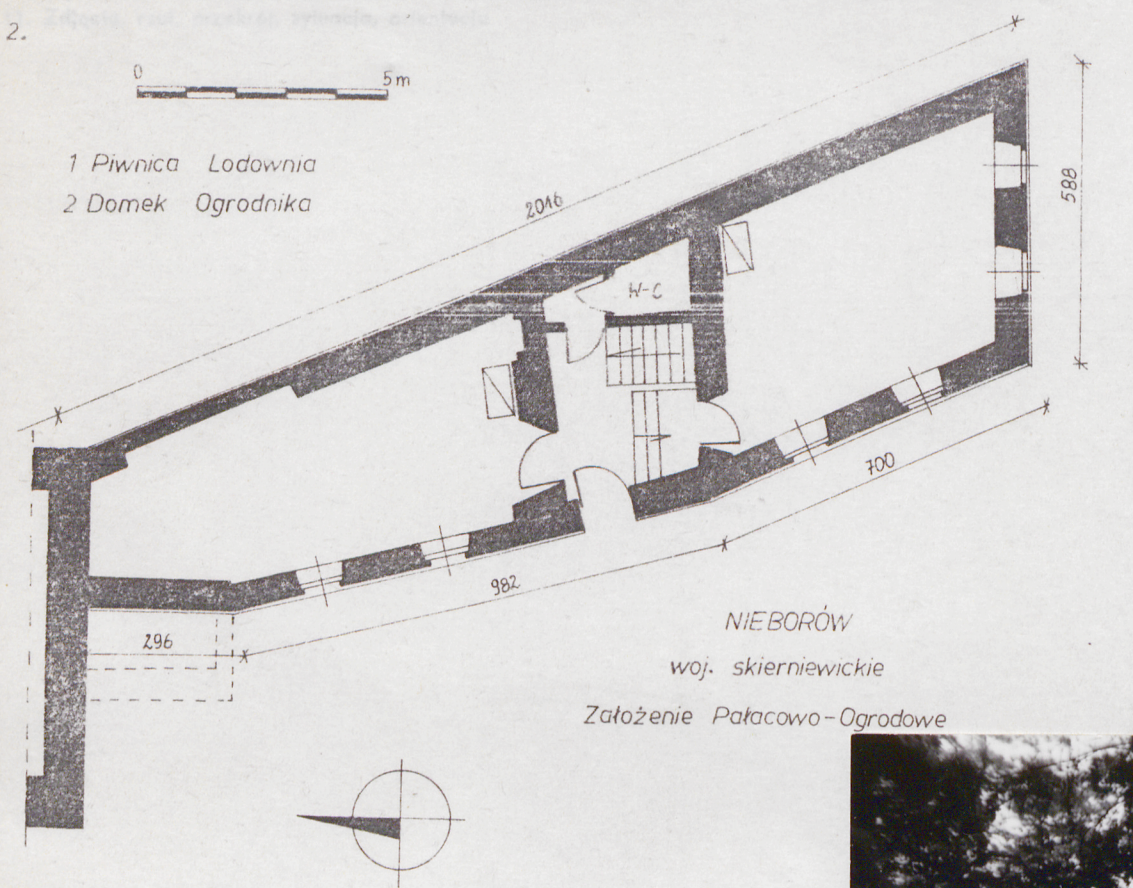

1. Obiekt
DAWNY DOM OGRODNIKA Z LODOWNIĄ

2. Czas powstania
I poł XIX w

3. Miejscowość
NIEBORÓW

4. Adres
Nieborów
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo **skierniewickie**
gmina **Nieborów**
pow. **Łowicz**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975
województwo **łódzkie**
powiat **Łowicz**

8. Właściciel i jego adres
Muzeum Narodowe w Warszawie

9. Użytkownik i jego adres
**Muzeum Narodowe w Warszawie
Oddział w Nieborowie**

10. Rejestr zabytków
Nr **86/559** data **12.08.1967**

Nieberów w źródłach pisanych występuje od XIV w. Położony niegdyś na skraj Puszcy Bolimowskiej, stanowił do końca XVII w. własność Nieborowskich. W 1690 r. Nieborów wraz z okolicznymi dobrami i murewanym dworem nabył prymas Polski Radziejowski. Z jego inicjatywy Tylman z Gameraen wzniósł pałac wykorzystując relikty starego dworu. Tylman z Gameraen był również projektantem najstarszego założenia ogrodowego w Nieborowie. W XVIII w. dobra nieborowskie zmieniają często właścicieli należąc do Towiańskich, Lubomirskich, Łochockich, Ogińskich, by wreszcie w 1774 r. stać się własnością Radziwiłłów. Pierwszy z nich Michał H. Radziwiłł ożeniony z Heleną z Przeździeckich zatrudnia do przeprowadzenia prac budowlanych i ogrodowych Szymona Bogumiła Zuga. Projektował on i nadzorował prace związane z częściową przebudową pałacu i przekształcaniem parku. Jest on również autorem powstałych wówczas dwóch zespołów gospodarczych, jednego przypałacowego z budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi, drugiego folwarcznego położonego po drugiej stronie traktu. Prace budowlane prowadzone były także

Sytuacja obiektu: Nieborów położony jest ok 10 km na pld-wsch od Łowicza, przy trasie Skierniewice-Łowicz. Dom ogrodnika usytuowany jest na wsch skraju parku, stanowiąc najbardziej wysunięty na zach element przypałacowego kompleksu gospodarczego. Elewacja frontowa zwrócona w przybliżeniu ku zach. Od płu dostawiony duży, prostokątny budynek d. lodowni.

OPIS

Materiał, konstrukcja, technika: budynek murewany z cegły, z zew i wew otynkowany, żywy fundamentowe z kamienia, w części pld podpiwniczony. SKLEPIENIA: piwnica przykryta kolebką, tynkowana. Parter przykryty stropem Kleina na belkach stalowych, sufity otynkowane. WIĘŻBA DACHOWA: drewniana, konstrukcji krokwiowo-łatkowej, dwuspadowy dach z dodatkową połacią od pld, całość kryta gontem. PODŁOGI: w sieni i w W-C posadzka z cegły klinkierowej, w pokoju i magazynie podłogi deskowe. SCHODY: z sieni do pld pokoju i do piwnicy betonowe z wykończeniem w cegle klinkierowej, do pokoju z małym podestem i drewnianą poręczą. OTWORY OKIENNE: małe, prostokątne okna dwuskrzydłowe, 4-taflowe, podwójne, o wym 0,75 x 0,85 m, z lufcikami, część od wew okratowana. Okienka od piwnic małe, prostokątne, jednotaflowe. OTWORY DRZWIOWE: frontowe drzwi dwuskrzydłowe z przeszklonym nadświetlem, konstrukcji ramowo-płycinowej, wym 1,05 x 2,05 m, drzwi do dwóch głównych pomieszczeń tej samej konstrukcji wym 1 x 1,85 m, jednoskrzydłowe. Drzwi do W-C i korytarzyka przed nim wspólne, płycinowe, przeszklone. Drzwi do piwnicy sponowe. URZĄDZENIA OGNIOWE: dwa przewody kominowe, jeden usytuowany na kalenicy, drugi we wsch połaci dachu. Dwa ogrzewcze piece kaflowe. RZUT: budynek posadowiony na rzucie nieregularnego prostokąta o wym 20,2 x 5,9 m, jednotraktowy, z sienią umieszczoną centralnie/asymetrycznie/z dużymi pomieszczeniami po obu jej stronach. We wsch części sieni wydzielony mały korytarzyk i W-C. Pomieszczenie pld ze względu na piwnicę pod nim położone nieco wyżej niż pozostałe. Wejście do piwnicy z sieni. ELEWACJA FRONTOWA /zach/: pięcioosiowa, złożona z trzech załamujących się odcinków różnej długości. W osi środkowej wejście do sieni, okna doświetlają pomieszczenie mieszkalne i magazynowe. Między oknami od pld na poziomie cokołu okienko piwniczne. W elewacji brak podziału pionowego, poziomy zaś stanowią niski cokół i profilowany gzyms

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa 117m ²	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalne	17. Użytkowanie obecne mieszkalne magazynowe-lewa izba
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W II poł lat 80-tych przeprowadzono remont kapitalny budynku z całkowitą wymianą podłóg, stropów, więźby dachowej i pokrycia. Wymieniono również całą stolarkę okienną i drzwiową. Projekt adaptacji wykonały PKZ w W-wie./1986/		19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zachowania dobry, obiekt po kapitalnym remoncie.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

1. W. Piwkowski. Nieborów. Arkadia. Łódź 1989 s. 32
2. M. Zborowska. Projekt techniczny adaptacji d. piwnicy-lo-downi na przechowalnię owoców i warzyw oraz Dom Ogrodnika na budynek gospodarczy dla zespołu ogrodowo-parkowego. Maszynopis. W-wa 1986 PKZ
3. Katalog zabytków sztuki w Polsce. t. II, woj. łódzkie, z. 5 pow. łowicki, s. 52

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

25. Opracował

tekst..... mgr E. Bonusiak mgr J. Pietrzak VI 1992 r
imie, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki..... mgr J. Pietrzak VI 1992 r
imie, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr..... mgr E. Bonusiak VI 1992 r
imie, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów Konserwator Wojewódzki, Skierniewice.....

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładka nr. 1, 2

1. Miejscowość

Nieborów

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Dom ogrodnika z lodownią

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

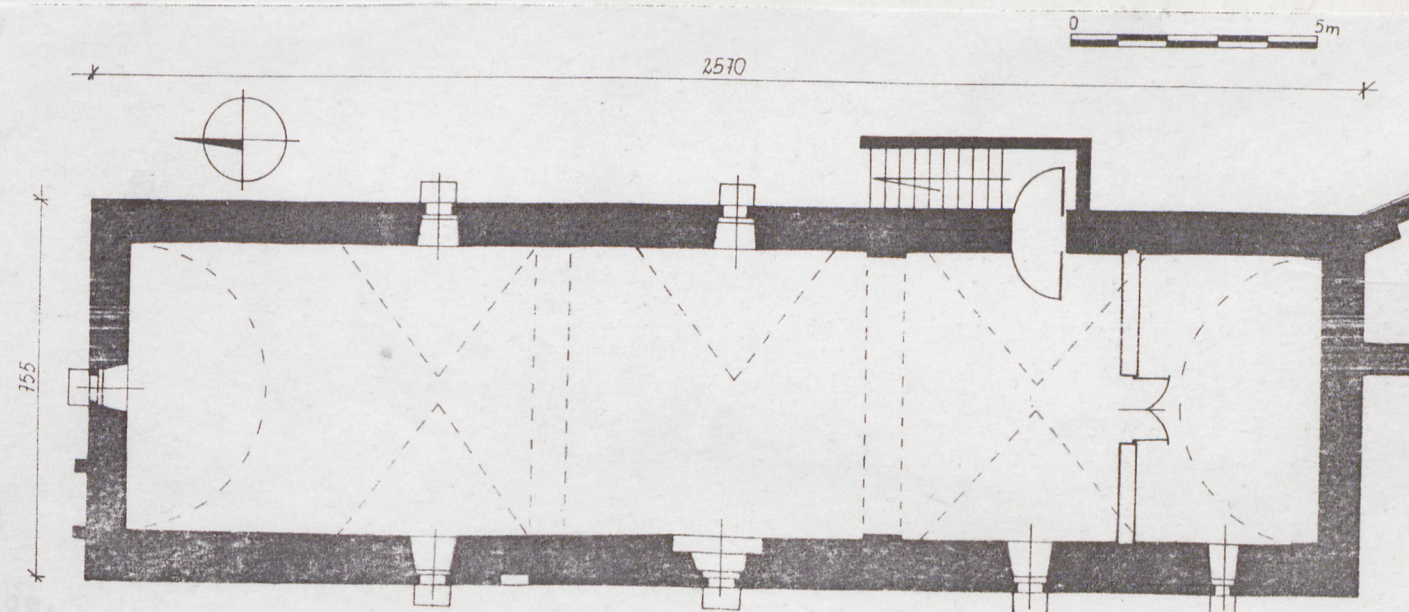
Ciąg dalszy tekstu, plan sytuacyjny, zdjęcia

ed pkt 12 w XIX w działali tu m.in Franciszek Lanci, Leander Marconi, Henryk Marconi. Dom ogrodnika postawiono prawdopodobnie w I poł XIX w, nieco później dostawiono doń od płu lodownię. Do 1945 r pałac i dobra nieborowskie pozostawały w rękach Radziwiłłów. W marcu 1945 r pałac i tereny położone wokół parku przejął Skarb Państwa i utworzono tu oddział Muzeum Narodowego w W-wie.

Budynek parterowy, nieregularny, jednotraktowy, w części podpiwniczony. Całość kryta dachem gontowym dwuspadowym z dodatkową połączką od pld. Od płu dostawiony duży budynek gospodarczy-lodownia./d./

ed pkt 13 wieńczący. ELEWACJA PŁD : powtarza podziały elewacji frontowej, dwuosiowa, na poziomie cokołu między oknami małe okienko piwniczne. ELEWACJA WSCH: pozbawiona otworów, cokół i gzyms wieńczący. ELEWACJA PŁN : na całej jej długości dostawiona d. lodownia.

PRZYBUDÓWKI : do elew płu dostawiony duży, prostokątny/wym 25,7 x 7,5 m/ budynek d. lodowni, jednokondygnacyjny, częściowo zagłębiony w ziemi, niegdyś jednoprzestrzenny, sklepiony kolebką z lunetami. Budynek murowany z cegły, ławy fundamentowe z kamienia polnego. Ściany z obu stron otynkowane. W części posadzka z cegły klinkierowej, w części piasek rzeczny. Dach konstrukcji płatwiowo-kleszczowej, dwuspadowy, kryty gontem. Wejście do piwnicy w elew. wsch/odtworzone z szyją ze schodami-zlikwidowano wejście przez rozebraną przybudówkę od pld. Wejścia na poddasze w szczytach, ściana pld pogrubiona, poddasze doświetlone okulusem.

Rzut dostawionej d. lodowni

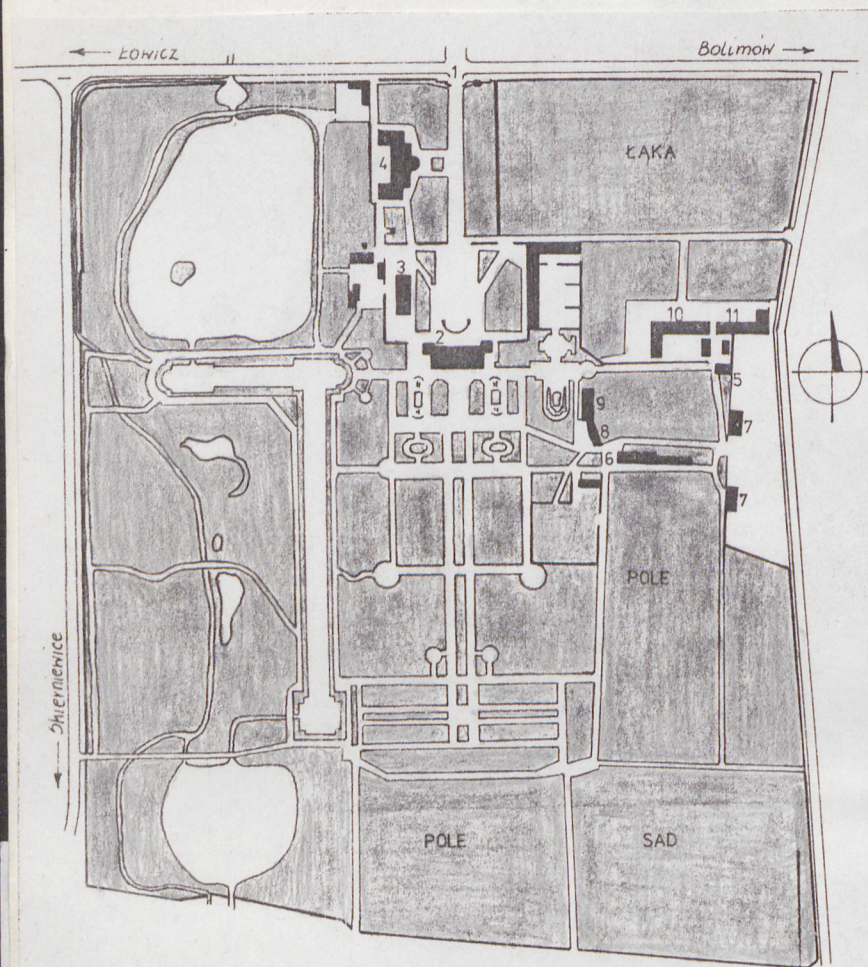
Wkładkę założył: Bonusiak, Pietrzak VI 1991
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: ODZ Skierniew

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

NIEBORÓW:

woj. skierniewickie

Założenie Pałacowo - Ogrodowo

1. GŁÓWNE WEJŚCIE DO PAŁACU
2. PAŁAC
3. PAWILON MYŚLIWSKI
4. MANUFAKTURA
5. STARA ORANŻERIA

6. NOWA ORANŻERIA
7. DOMKI OFICJALISTÓW
8. DOMEK OGRODNIKA
9. PIWNICA - LODOWNIA
10. STAJNIE STODOŁA
11. WOZOWNIA KUŹNIA

0 200m

2. Wejście u elew. zach.

3. Elew. zach. domu ogrodnika i dostawczych podłogach lodowni.

4. Elew. zach.

5. Elewacja poł i wsch

1. Miejscowość

Nieborów

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Dom Ogrodnika

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Zdjęcia

6. Pokój mł

7. Pokój pól

9. Piwnica

8. klatka, zejście do piwnicy

Wkładkę założył: Bonusiak, Pietrzak VI 1992
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: ODZ Skierniewice

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

10. Elenaja pīm ol. lodoumi

11. Elenaja useli